

POLIISI

POLIISIHALLITUS

Polisstyrelsen

National Police Board

Viharikos – vihapuhe – rangaistava vihapuhe -

Poliisitarkastaja Måns Enqvist, PhD

Mikä viharikos?

Viharikos on

*henkilöä, ryhmää, jonkun omaisuutta, instituutiota
tai näiden edustajaa kohtaan tehty rikos,*

jonka motiivina ovat

*ennakkoluulo tai vihamielisyys uhrin oletettua tai todellista
etnistä tai kansallista taustaa, uskonnollista vakaumusta tai
elämäkatsomusta, seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä,
sukupuolen ilmaisua, vammaisuutta*

tai muuta
näihin verrattavaa ominaisuutta kohtaan

Laki

Suomen rikoslaki ei tunne määritelmää viha- tai rasistinen rikoseikä vihapuhe. Rikoslain **rangaistuksen koventamisperusteissa** on kuitenkin otettu huomioon teon rasistinen vihamotiivi, jota vuonna 2011 laajennettiin huomioimaan myös muut vihamotiivit (RL 6 luku 5 § 4-kohta)

..... rikoksen tekeminen rotuun, ihonväriin, syntyperään, kansalliseen tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen perustuvasta vaikuttimesta taikka niihin rinnastettavasta muusta vaikuttimesta....

Uhrin ei välttämättä tarvitse kuulua kyseiseen ryhmään, vaan riittää, että tekijä olettaa tämän kuuluvan siihen. Uhri voi olla läheisessä suhteessa kyseiseen ryhmään kuuluvan kanssa ja tätä kautta valikoitua uhriksi. Uhrilla voi olla myös jonkinlainen yhteys kyseiseen ryhmään. Teko voi esimerkiksi kohdistua vastaanottokeskuksen työntekijään tämän työn takia.

Laki

Mikä tahansa rikoslain teko voi periaatteessa olla viharikos. Teon motiivi ratkaisee sen, onko kyseessä viharikos. Esimerkiksi yleisimpiä rasistisesta motiivista tehtyjä rikoksia ovat pahoinpitely, laiton uhkaus, vahingonteko ja kunnianloukkaus

Vihamotiivi sisältyy muutaman rikoksen tunnusmerkistöön;

Kiihottamisen kansanryhmää vastaan (ja törkeä tekomuoto) (RL 11 luk.10§ ja 10a§)

.... jossa **uhataan, panetellaan tai solvataan** jotakin ryhmää rodun, ihonvärin, kansallisen tai etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, seksuaalisen suuntautumisen tai vammautumisen perusteella taikka niihin rinnastettavalla muulla perusteella...

Uskonrauhan rikkominen (RL 17 luk. 10 §)

Syrjintä (RL 11 luk. 11§ + yhdenvertaisuuslaki)

Työsyrjintä (RL 47 luk.3§)

Viharikos vs. vihapuhe

Suomessa sanaa "vihapuhe" käytetään yleisesti sen kummemmin määrittelemättä. Vihapuhe tulkitaan laajasti ja sisältää kaikki epämiellyttävä puhe ja voi kohdistua periaatteessa keneen tahansa. Ei juridinen termi.

Rangaistava "vihapuhe" (laaja tulkinta) = verbaalinen / kirjallinen / somessa tapahtuva rikos,

- (törkeä) kunnianloukkaus
- laiton uhkaus

Jos rangaistava vihapuhe sisältää ns. vihamotiivin, niin tämä on myös viharikos, esim;

- kiihottaminen kansanryhmää vastaan
- (törkeä) kunnianloukkaus
- uskonrauhan rikkominen

Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksessa (R 97 20) vihapuhe on määritelty seuraavasti: "Vihapuhetta ovat kaikki ilmaisumuodot, jotka **levittävät, lietsovat, edistävät tai oikeuttavat** etnistä vihaa, ulkomaalaisvastaisuutta, antisemitismiä tai muuta vihaa, joka pohjautuu suvaitsemattomuuteen.

Tämä koskee niin aggressiivista suvaitsematonta kansallismielisyyttä kuin vähemmistöjen, siirtolaisten ja siirtolaistaustaisten ihmisten syrjintää ja vihamielisyyttä heitä kohtaan

Miksi viharikosten torjuminen on tärkeää?

- Viharikos aiheuttaa usein uhreissa syvää ja pysyvää pelkoa –
 - nakkioskioskipahoinpitelyn tai varkauden uhriksi joutuminen voi olla sattumanvaraista, ei välttämättä vaaraa joutua uudelleen saman rikoksen uhriksi – viharikoksen kohteena olevan ominaisuus pysyvä
- Viharikoksen tavoitteena ja seurauksena on rajoittaa uhrin ja hänen edustamansa ryhmän perusoikeuksia laajasti
 - uskonnonvapaus, liikkumisen vapaus, sananvapaus
- Viharikoksen uhrina usein kokonainen yhteisö, ei vain yksilö
 - jaettu uhrikokemus
 - viranomaisten ja yhteiskunnan toiminta tai toimimattomuus viharikoksissa vaikuttaa koko yhteisön turvallisuuteen, turvallisuuden tunteeseen ja luottamukseen yhteiskuntaan
- Viharikokset lisää ulkopuolisuuden tunnetta ja syrjäytymistä, jolla keskeinen merkitys radikalisoitumiseen ja uskonnolla perusteltuun väkivaltaan

Tilannekuva

- Viharikokset ollut jo pitkään ongelma – EU raportin mukaan Suomi on Euroopan rasistisin maa
- Poliisi seurannut tilannetta jo yli 20 vuotta – virallinen tilasto
- Arvioitu, että vain n. 5-10% ilmoitetaan poliisille
- Viharikosten kohteet muuttuvat maailmantilanteen mukaan, esim pakolaistulva 2015
- Ukrainan sodan myötä uusi kohderyhmä
- Poliisi ylläpitää oman toimintansa osalta Ukraina-tilannekuva, jossa seurataan erikseen venäläisiin/venäjänkielisiin kohdistuneita viharikoksia
- Huolena siihen liittyvä hybrdivaikuttaminen Venäjän suunnalta, jolla pyritään heikentämään luottamusta suomalaisviranomaisia kohtaan

Venäläisiin kohdistuvat viharikokset

Venäläisiin kohdistuneet epäillyistä viharikoksista tehdyt rikosilmoitukset (R-ilmoitukset ja S-ilmoitukset)

Tapahtumatilanne	12 pv	11 pv	pe-pe	pe-pe	pe-pe
	24.2.-7.3.2022	8.3.-18.3.2022	18.3.-25.3.2022	25.3.-1.4.2022	01.04.-8.4.2022
Sanalliset loukkaukset, uhkaukset ja häirinnät	5	6	2	2	2
Kiihottamiset kansanryhmää vastaan	4	0	0	0	0
Yksisuuntainen pahoinpitelyrikos	1	1	1	0	0
Tappelu, molemminpuolisia rikoksia	1	0	0	0	0
Omaisuusrikokset (esim. vahingonteot, varkaudet)	0	1	0	0	0
Syrjintäjutut	1	0	0	0	0
Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaajakin rikoksesta epäilty	0	0	0	0	0
Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaaja ei rikoksesta epäilty (Poliisin viharikosluokitus)	0	0	0	0	0
Muut	0	1	0	0	0
Yhteensä	12	9	3	2	2
S-ilmoitukset	6	0	0	1	1

POLIISI

POLIISIHALLITUS
Polisstyrelsen
National Police Board

Kiitos

mans.enqvist@poliisi.fi